

Kort sammanfattning av seminariet 6, Kompetensförsörjning

*Vilka var de **tydligaste medskicken** som VGR bör ta med sig in i det regionala utvecklingsarbetet för att ta arbetet vidare med att utgöra modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad och land?*

I seminariet adresserade vi frågan hur vi får fler att bedriva eftergymnasiala studier och säkra framtidens kompetensförsörjning i hela regionen i både stad och land. Vi vet att både den privata och offentliga sektorn har svårt att hitta personal med rätt utbildning och det finns brist på personer med högre utbildning. I landsbygdsutredningen konstateras att bristen bland annat beror på att många unga flyttar från landsbygderna till högskole- och universitetsorter för att utbilda sig och återvänder allt för sällan. Något som gör det svårt att attrahera kunskapsintensiva verksamheter till landsbygderna.

Kompetens är en av grunderna för ekonomisk tillväxt och utveckling och tillgång till högre utbildning i närområdet är därför viktigt för näringsliv och den offentliga sektorn i hela regionen, både i stad och på landsbygd. Men att utmaningarna är detsamma behöver inte innebära att lösningarna är detsamma.

Att VGR ska arbeta med dessa frågor står bland annat inskrivet i Västra Götalands utvecklingsstrategi, VG 2020 genom följande tre delar;

- en ledande kunskapsregion,
- hur invånarnas kompetens utvecklas, synliggörs och används på arbetsmarknaden är en avgörande framtidsfråga för att ge invånare, företag och organisationer möjlighet att växa och
- att fler behöver gå vidare till eftergymnasial utbildning och skillnaderna mellan kvinnor och män och mellan olika delar av Västra Götaland måste minska.

De senaste åren har fler högutbildade flyttat från Västra Götaland än vad som flyttat till Västra Götaland till/ från övriga Sverige. Det är framförallt till Stockholms län och Kungälv som Västra Götaland tappat flest högutbildade till. Göteborgsregionen och Fyrbodalsregionen har haft ett positivt flyttnetto de senaste åren, medan Sjuhärad och Skaraborg haft ett negativt flyttnetto.

Även om inrikes flyttnettot av högutbildade har varit negativt de senaste åren, har både antalet och andelen högutbildade ökat i Västra Götaland och delregionerna. Att antalet ökar beror till viss del på ett positivt utrikes flyttnetto av högutbildade, men framför allt på det interna tillskottet av högutbildade som sker genom att invånarna utbildar sig på universitet och högskolor.

Medskick från seminariet

- Verka för bättre samverkan mellan universitet/högskolor och yrkeshögskolan
- Verka för att regionens högskolor får fler utbildningsplatser
- Det finns brister i alla sektorer vilket leder till att det finns ett stort behov av fler utbildningsplatser. Men det råder också en brist på lärare, viktigt att ta sig an den utmaningen.
- Satsningen på studie- och yrkesvägledning är central såväl som satsningar i tidig ålder där företagen har en viktig roll att spela.

- Verka för ett flexiblare utbildningsystem, där det bland annat ska finnas större möjligheter att samverka mellan kommunerna när det gäller att delta i utbildningar
- Kollektivtrafiken viktig i arbetet med kompetensförsörjning
- Fortsatta satsningar på fullföljda studier
- För att få studenter att stanna kvar efter utbildning krävs ett långsiktigt och gränsöverskridande arbete som involverar högskolan, företag, entreprenörer och offentliga arbetsgivare samt planerare och beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå. Ett lyckosamt exempel på ett sådant arbete är satsningen Smart Textiles i Borås. Man behöver dock ett bredare och mer omfattande engagemang.
- Det behöver finnas medel för att utveckla samarbete mellan näringsliv och högskolan
- Hur kan man byta karriär enklare? Hur kan man utveckla högskolans verksamhet så att den inte enbart är anpassad för 19 – åringen?

Panelsamtal

Vi behöver ett flexiblare system och större möjligheter att samverka mellan kommunerna när det gäller att delta på utbildningarna. I Jönköping finns det en utvecklad samverkan mellan yrkeshögskolan och universitetet inom blanda annat gjuteri som kan vara intressant att titta vidare på. De har tagit fram en kompetenstrappa.

Det finns ett spännande exempel i Skurup där man i oktober startade en ny Yrkeshögskoleutbildning för nyanlända redovisningsekonomer på yrkeshögskolan. Det är en pilotverksamhet där Arbetsförmedlingen och Yrkeshögskolan testar en modifierad form av YH-utbildning. Målet är att deltagarna erhåller YH-examen. De 10 deltagarna har valts ut efter intervjuer där tidigare arbetslivserfarenhet inom yrkesområdet varit en avgörande faktor. Inom Yrkeshögskoleutbildningar är en del av utbildningen förlagd till en arbetsplats (LIA). Detta ger de studerande en praktisk och konkret ingång till arbetslivet samtidigt som företagen får en unik chans att lära känna en möjlig framtida medarbetare. Målgruppen är nyanlända med utbildning inom ekonomi/redovisning eller har arbetat med motsvarande. Utbildningen på 26 veckor heltid omfattar bland annat företagsekonomi, redovisning, bokslut, årsberättelser, beskattning samt praktikperiod på redovisningsföretag. Bakgrund: I januari 2016 genomfördes ett möte med Arbetsförmedlingens GD och Yrkeshögskolans GD gällande möjligheter att anskaffa eller upphandla kompletterande utbildningar på YH-myndigheten utifrån den nya förordningen som möjliggör för Arbetsförmedlingen att anskaffa kompletterande utbildningar på eftergymnasial nivå (max 6 månader) för gruppen nyanlända. Utifrån detta beslutades att genomföra en pilot inom YH-utbildning inriktning Redovisningsekonom.

Vad kan vara regionens roll? Att påverka politiken så att det blir fler universitetsplatser. I Skåne har de lyckats med detta och regionens politiker borde visa framfötterna och se till att få fler platser till Västra Götalandsregionen.

Det finns brister i alla sektorer vilket leder till att det finns ett stort behov av fler utbildningsplatser. Men det råder också en brist på lärare, viktigt att ta sig an den utmaningen.

Satsningen på studie-och yrkesvägledning är central såväl som satsningar i tidig ålder där företagen har en viktig roll att spela. Både för att visa hur arbetsmarknaden ser ut, öka attraktivitet för sin bransch och visa på utbildningsvägar för att nå dit.

Universitetens utbud består till merparten av program av till mindre del av fristående kurser på grund av den ekonomiska modellen som gäller för universitetet. En översyn pågår just nu av resurstilldelningssystemet.

Hur kan man byta karriär enklare? Hur kan man utveckla högskolans verksamhet så att den inte enbart är anpassad för 19 – åringen? Om man är 48 år och vill skola om sig. Vad finns det för möjligheter till det?

Kan man arbeta med jobbrotation som man gör i Danmark?

Korta sammanfattningar av presentationerna

Näringslivets behov

Åsa Vikner från Västsvenska Handelskammaren berättade att det är brist på arbetskraft inom många branscher. Det kommer krävas mycket IT-kompetens framöver och enligt den senaste mätningen där företagsledaren fick frågan om vilken utmaning som förenar alla ledarna är kompetensförsörjningen – att rekrytera och behålla kompetenta medarbetare. Över 50 % av företagen uppger att det är svårt att rekrytera yrkesutbildad kompetens. Hon lyfte också bostadsbristen som ett problem för rekrytering. Andra viktiga parametrar är att det är viktigt att huvudorten upplevs som attraktiv särskilt för tjänstesektorn. En stor majoritet av företagen i Uddevalla och Trollhättan ser det som mycket viktigt att huvudorten är attraktiv när man rekryterar. Förbättrad kollektivtrafik skulle också underlätta rekrytering. Idag är den 25 % av våra ungdomar som inte går klart gymnasiet samtidigt som det finns ett behov av yrkesutbildad arbetskraft på gymnasienivå. Här krävs det en ökad samverkan mellan skolan och arbetslivet.

Universiteten och högskolorna i Västra Götaland

En alldeles färsk rapport presenteras av David Rundberg; *Universitet och Högskolor i Västra Götaland*. Under läsåret 2015/2016 uppgick antalet helårsstudenter i Västra Götaland till ca 48 000. Göteborgs Universitet var med sina drygt 24 900 helårsstudenter det absolut största, därefter Chalmers tekniska högskola med ca 9 000 helårsstudenter. Utöver dessa två mer ”traditionella” universitet så återfinns ytterligare tre högskolor i regionen: Högskolan i Borås med drygt 5 400 helårsstudenter, Högskolan Väst med drygt 4 500 och Högskolan i Skövde med drygt 3 800 helårsstudenter. I hela riket uppgick den totala utbildningsvolymen vid universitet och högskolor till 294 369 helårsstudenter och Västra Götaland står därmed alltså för drygt 16 procent av antalet helårsstudenter i hela Sverige. Totalt sätt minskade antalet sökande till den svenska högskolan för andra året i rad. Detta var även fallet för högskolorna i Västra Götaland men antal sökande är ändå kvar på historiskt höga nivåer.

Undersöker man hur den sociala rekryteringen ser ut för Västra Götaland visar det sig att länets två största och mest traditionella lärosäten, Göteborgs Universitet och Chalmers tekniska högskola, har en mycket högre andel studenter med högutbildade föräldrar än länets tre andra högskolor. Vid Chalmers tekniska högskola och Göteborgs Universitet hade 53 respektive 42 procent av studenterna föräldrar med minst 3 års eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för Högskolan i Borås, Högskolan i Skövde och Högskolan Väst låg kring en tredjedel. Hos de västsvenska lärosätena var andelen studenter med utländsk bakgrund något större än riket i stort. Mellan 14–23 procent där Göteborgs Universitet hade störst andel medan Chalmers tekniska högskola hade lägst.

Högskolan i Borås

Ytterligare kunskap i ämnet lämnades av Simon Falck som är medförfattare till rapporten ”Högskolan i Borås - Om högskolans betydelse för kompetensförsörjning, forskning och samverkan i Västra Götaland”. Några slutsatser från rapporten är att Högskolan i Borås är att högskolan uppvisar förhållanden som liknar de som gäller vid andra regionala högskolor i landet. Studenterna sätter sin prägel på stads- och kulturliv. Högskolan framstår som väl etablerad på sin ort. Detta lägger en grund för ekonomisk tillväxt och utveckling. Man behöver dock förbättra det strategiska arbetet med att få fler att stanna kvar, inte minst bland dem med utbildning och kunskap utanför välfärdsrelaterade

yrken. Bland dem med utbildning och kunskap typisk inom innovationsrelaterat arbete samt teknisk forskning och utveckling är det relativt få som stannar kvar. För att få studenterna att stanna kvar efter avslutad måste förutsättningarna stärkas för karriärer inom yrken med krav på (fördjupad) högskolekompetens. För att detta ska vara möjligt krävs ett långsiktigt och gränsöverskridande arbete som involverar högskolan, företag, entreprenörer och offentliga arbetsgivare samt planerare och beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå. Ett lyckosamt ett exempel på ett sådant arbete är satsningen Smart Textiles. Man behöver dock ett bredare och mer omfattande engagemang.

Vi ser att det finns brist på kompetens – vad kan en aktör som VGR göra? Stärka förutsättningarna för att övergångarna mellan arbetsmarknad och studier – om det går snabbare är det positivt.

Simon pekade på att kunskap bygger på samarbeten – ingen av dessa är skapade av ett geni i en källare. Det behövs finnas medel för att samarbeta. Samarbeta med näringsliv är viktigt och det behöver utvecklas.

Kommunakademin Väst

Från Högskolan i Väst kom Lena Lindhé och berättade om Kommunakademin Väst vars mål är bland annat att höja kompetensnivån och stärka kompetensförsörjningen i kommunerna, öka övergången till högre utbildning i kommunerna och utveckla verksamheter i kommunerna. Några effekter av Högskolan i Väst är att det har blivit en kraftig ökning av högskoleutbildade i Fyrbodal och den största ökningen kan man se i Trollhättan, Uddevalla och Vänersborg.

Nästa steg inom kommunakademin är att inte begränsa detta till kommunala verksamheter utan också ha samverkan med näringslivsutvecklarna i kommunerna.

Yrkeshögskolan på framväxt

Avslutningsvis berättade Margareta Landh om hur Myndigheten för yrkeshögskolan arbetar med matchningsuppdraget. YH-utbildningar bygger på de behov som finns. Det finns 30 000 helårsplatser idag men ska bli fler och inom ett par år ska det finnas 44 000 helårsplatser. Antal studerande är 48 000 personer. Andel utrikesfödda är 21 % och 33 % har tidigare studerat på högskolan. I Västra Götaland är det 16 000 studerande.

Andel i rätt arbete året efter examen för år 2016 var 67 % (VG: 66 %) och andel i jobb efter examen var 91 % (VG:92 %).

Göteborg kommer väl ut när det gäller yrkeshögskoleutbildningar men det varierar om man tittar på hela Västra Götaland. Myndigheten har inte i grunden inget regionalt uppdrag. Ett önskemål är att i framtiden kunna göra det möjligt att gå mellan yrkeshögskolan och högskolestudier, idag är det i princip omöjligt.

/Antecknat av Jakob Lindahl och Eva-Lena Ekman